

Kuntalaisen asema ja rooli tänään ja viiden vuoden kuluttua

Silloin kun yritän ennakoida
2020-lukua, kuulijan ”omavastuu”
nousee yli 50 %:n!

Arto Koski
16.5.2016

Lehtileikkeitä ...

TS 7.3.2016

Tutkijat: Kunnissa asukkaiden ja päättäjien välinen etäisyys kasvaa

Yhä useamman suomalaisen kokemus on se, että päätöksenteko on etäännytynyt ihmisten arjesta. Kuntademokratia on etädemokratiaa. Tämä käy ilmi Kunnallisalan kehittämissäätiön (KAKS) tuoreessa tutkimuksessa ”Kuntademokratia kaksilla raiteilla”.

Tutkimuksen ovat tehneet YTT Tiina Rättilä ja YTT Jarmo Rinne Tampereen yliopiston Johtamiskorkeakoulusta

Näkemykset edustuksellisen demokratian tulevaisuudesta vaihtelevat tutkijoidenkin piirissä.

Ratkaisevaa on se, miten edustuksellista demokratiaa tullaan kehittämään.

Kansalaisyhteiskunnan verkkolehti, pääkirjoitus Aaro Harju 4.5.2016)

Ihmisten osallistuminen on yleisempää ja monipuolisempaa kuin yleensä ajatellaan. Lähes kaikki ihmiset osallistuvat jollakin tavalla. Nekin, jotka tutkimuksissa vastaavat ei-osallistuvansa, todellisuudessa osallistuvat ja ovat mukana erilaisissa sosiaalisissa toiminnoissa ja verkostoissa. Osallistuminen on jollakin tavalla tärkeää kaikille ihmisille. Se on osa ihmisenä olemista.”

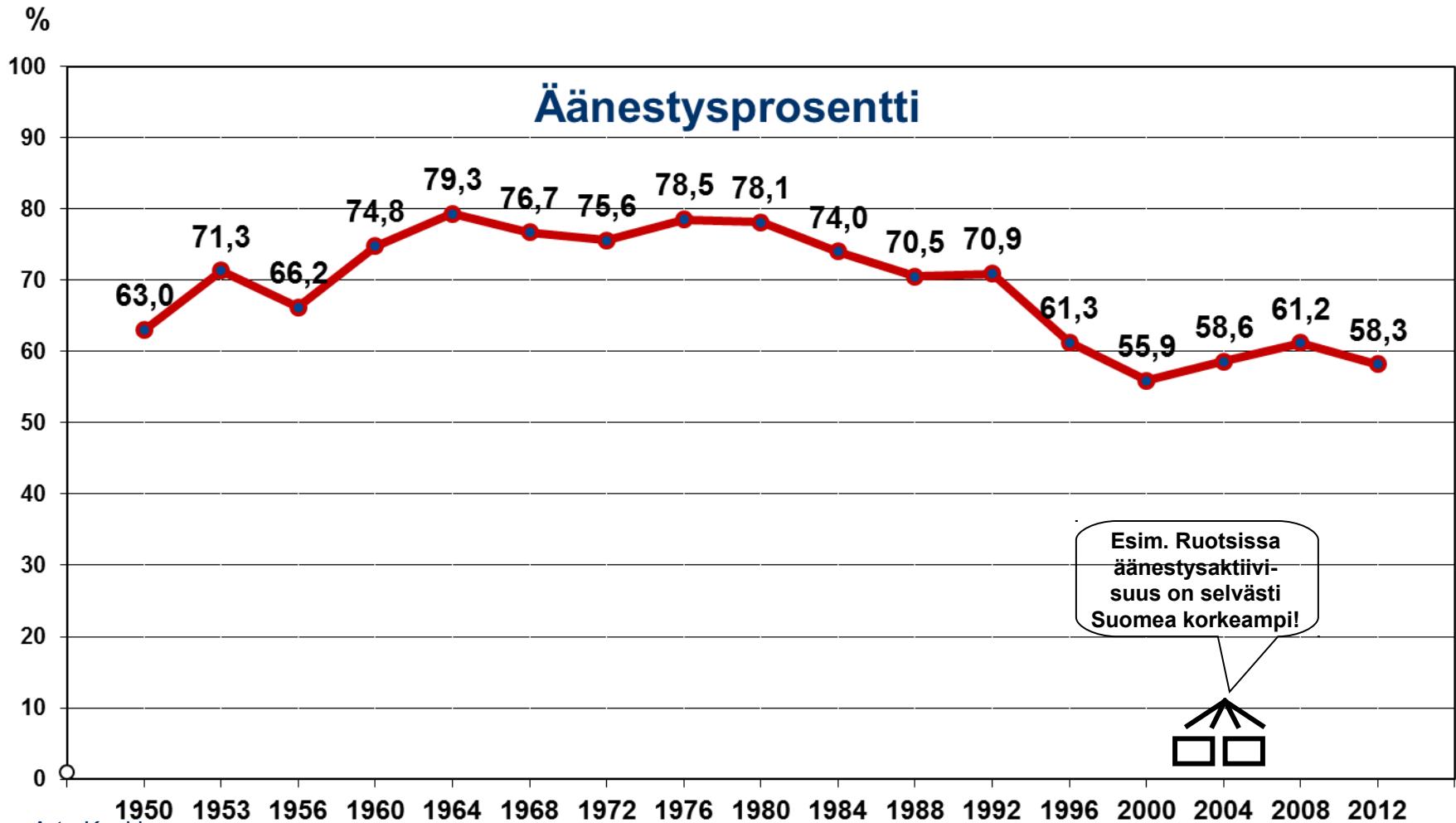

Erilaisten osallistumis- ja vaikuttamistapojen käytön yleisyys ARTTU2-tutkimuskunnissa 2015

(% vastanneista käyttänyt, N=10 087 – 11 495)

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa 1950-2012

Kuntalaisten osallistumisen kokonaisuus

Edustuksellinen osallistuminen ja vaikuttaminen

Perinteistä, institutionaalista demokratiaa

Käyttäjälähtöinen osallistuminen ja vaikuttaminen

Kehittämisen painopiste

Suora osallistuminen ja vaikuttaminen

Kansalaisten kiinnostus

Kuntalain (410/2015) 5 luku:

Kunnan asukkaiden osallistumisoikeus 20 § - 29 §

20 §. Äänioikeus kuntavaaleissa.

- 18 vuotta viimeistään vaalipäivänä
- Kotikunta 51. päivänä ennen vaalipäivää

21 §. Äänestysoikeus kunnallisessa kansanäänestyksessä.

- Kuten 20 §:ssä. Kunnan osa-alueen äänestyksessä osa-alueen asukkailla

22 §. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet. Mm. kuntalaisraadit, palvelujen kehittäminen niiden käyttäjien kanssa ja tukemalla oma-aloitteista valmistelua

23 §. Aloiteoikeus. Kunnan asukkaalla, yhteisöllä ja säätiöllä on oikeus tehdä aloitteita. Aloitteen tekijälle on ilmoitettava suoritetuista toimenpiteistä

24 §. Kunnallinen kansanäänestys. Valtuusto päättää. Kansanäänestys on neuvoa antava. Äänestys on salainen

25 §. Kansanäänestysaloite. Aloitteen voi tehdä väh. 4 % 15 vuotta täyttäneistä kunnan asukkaista. Valtuuston on viipymättä tehtävä päätös äänestyksestä

26 §. Nuorisovaltuusto. Kunnanhallituksen on asetettava nuorisovaltuusto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Se voi olla useamman kunnan yhteinen

27 §. Vanhusneuvosto. Kunnanhallituksen on asetettava vanhusneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Se voi olla useamman kunnan yhteinen

28 §. Vammaisneuvosto. Kunnanhallituksen on asetettava vammaisneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Se voi olla useamman kunnan yhteinen

29 §. Viestintä. Kunnan toiminnasta on Tiedotettava asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille

Kuntalain (410/2015) 16 luku:

Oikaisuvaatimus ja kunnallisvalitus 133 § - 144 §

134 §. Oikaisuvaatimus. KH:n, Itk:n, valiokunnan, niiden jaoston sekä niiden alaisen viranomaisen päätökseen saa hakea oikaisua. Tehdään ao. toimitelmalle. Käsitellään kiireellisenä.

135 §. Kunnallisvalitus. Valtuuston päätökseen ja oikaisuvaatimuksen johdosta haetaan muutosta kunnallisvalituksella hallinto-oikeudelta.

137 §. Oikaisuvaatimus- ja valitus-oikeus. Oikeus kunnan jäsenellä ja asianosaisella.

138 §. Oikaisuvaatimus- ja valitus-aika. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän ja kunnallisvalitus 30 päivän kuluessa

141 §. Oikaisuvaatimusohjeet ja valitusosoitus. Päätökseen, josta saa tehdä oikaisuvaatimuksen, on liitettävä oikaisuvaatimusohjeet. Samoin toimitaan valitusosoituksen kanssa

142 §. Jatkovalitus. Hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

143 §. Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus. Päätös voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos oikaisuvaatimus tai valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi taikka jos oikaisuvaatimuksen käsittelevä toimielin tai viranomainen kieltää täytäntöönpanon.

Tulevaisuustutkijoiden trendejä 2020-luvulle

1. Jatkuvan uudistamisen tarve

Toimintaympäristön muutokset edellyttävät kokeilemista ja uudistamista (PS, MW)

Kokeilukulttuuri vahvistuu (VNT, ETV, MW)

Uusi teknologia vie ja tuo ammatteja ja työpaikkoja (MM, MW)

2. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen uudelle tasolle

Älykkäät teknologiat mullistavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (SITt, MW)

Kansalaisten vastuu itsestään ja lähimmäisistään kasvaa (ETV, VNT, SITt)

Kansalaisjärjestöjen merkitys korostuu (MW, SITt)

3. Turvallisuuden merkityksen painoarvon lisääntyminen

Kompleksinen riskiyhteiskunta on epävakaa ja herkästi vaurioituva (MM, SITm)

Eriarvoisuus ja syrjäytyminen uhkaavat lisääntyä (SITt, ETV, VNT)

Hyvin koulutettujen ”maastapako” uhkaa lisääntyä (MW, SITt)

4. Edustuksellisen demokratian ja päätöksenteon vaikeutuminen

Suora demokratia haastaa edustuksellisen demokratian (ETV, MW, SITt)

Eriarvoisuus ja syrjäytyminen uhkaavat lisääntyä (SITt, ETV, VNT)

Demokratian ja poljohtamisen kriisiytyminen Euroopassa (SITm, SITt)

5. Monikulttuurisuuden lisääntyminen ja väestön keskittyminen

Maahanmuutto ja pakolaisuus muuttavat väestörakennetta (MW, SITm)

Työelämä polarisoi- tuu eli keskipalkkainen työ vähenee (SITm, PS, SITt)

Kaupungistuminen jatkuu ja yhteisöllinen kaupunkiasuminen yleistyy (MM, SITt)

LÄHTEET: 1. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan mietintö 1/2014 vp.

2. Sitran trendit (2014-2015).

3. Sitran megatrendit – Elina Kiiski Kataja (2016).

4. Mannermaa, Mika (2004). Heikoista signaaleista vahva tulevaisuus.

5. Sydänmaanlakka, Pentti (toim.) (2014). Tulevaisuuden johtaminen 2020.

6. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko: Kestävällä kasvulla hyvinvointia 18/2013.

7. Wilenius, Markku (2015) Tulevaisuuskirja. Metodi seuraavan aikakauden ymmärtämiseen

ETV

SITt

SITm

MM

PS

VNT

MW

Tulevaisuuden tutkija Olli Hietasen näkemyksiä

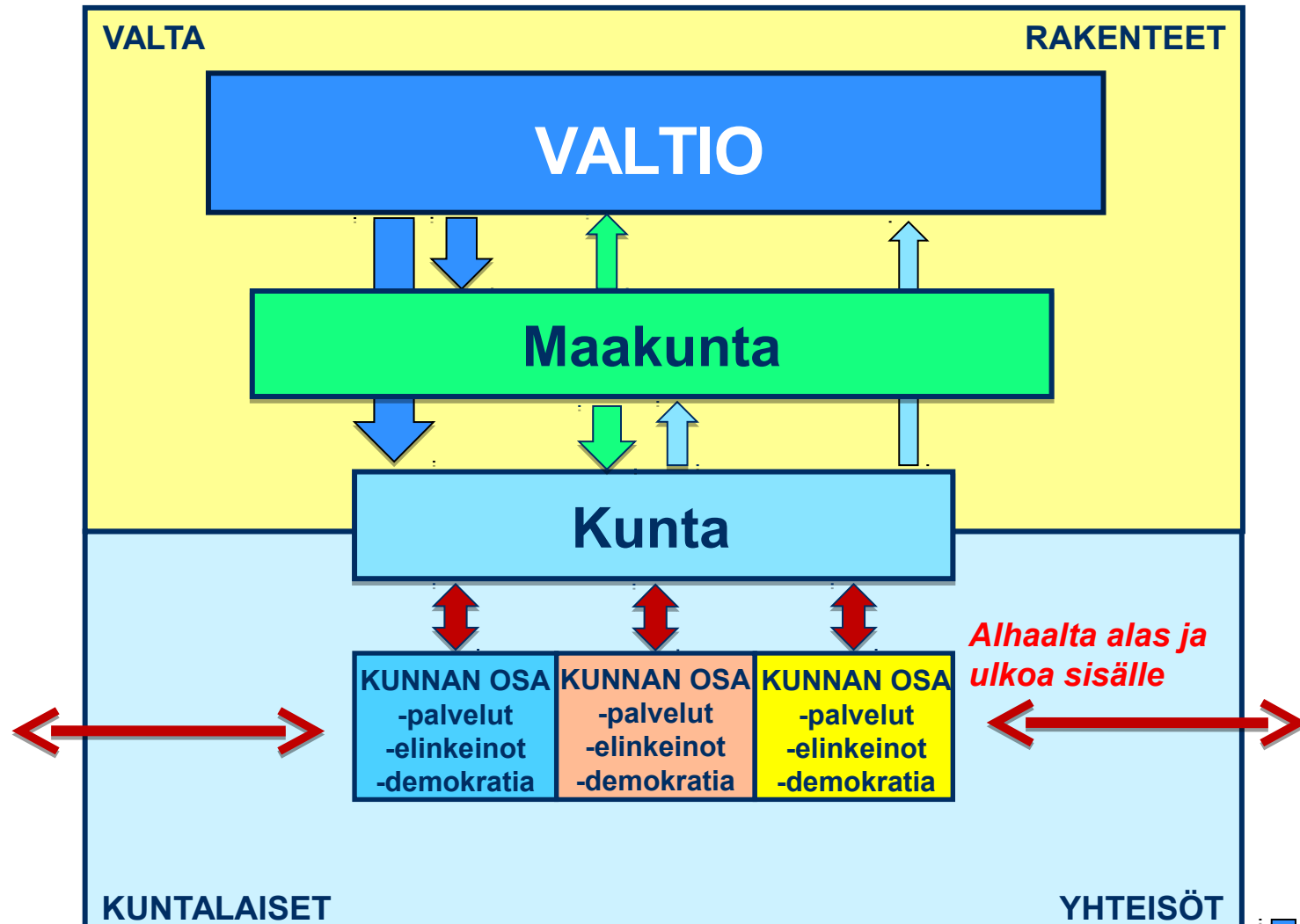
1.	Kuudennen aallon (2010-2050) keskiöön ovat nousemassa luonnonvaratalous ja niukkuuden teknologiat.
2.	Vastakohtat kasvavat eli sekä-että -ilmiöt. Esim. hyvinvointi ja pahoinvointi, köyhyys ja rikkaus, terveys ja sairaudet, globaalipalvelut ja lähipalvelut, virtuaalisuus ja fyysinen läsnäolo, keskittyminen ja hajautuminen.
3.	Meillä on suuri uudelleen määrittelyjen tarve muun muassa tasa-arvolle, työlle, syrjäytymiselle, kansalaisyhteiskunnalle ja kunnille. Monia hyviä toimintoja (esim. koulut) on ”pakko keksiä” uudelleen, jotta ne toimisivat hyvin myös uudessa muuttuvassa toimintaympäristössä.
4.	Monet niistä asioista, jotka ovat olleet Suomen vahvuuksia, ovat kääntyneet heikkouksiksi. Olimme monessa hyviä - siksi meillä on nyt vaikea muuttua ja siirtyä uuteen aikakauteen.

Lähde: Olli Hietasen haastattelu 4.3.2016

Elämme murrosvaihetta ja olemme siirtymässä älykkään teknologian vaiheeseen.

Tulevaisuuden kunta ja kunnan osat systeemissä kokonaisuudessa

1980-luvulla ohjauksen suunta oli hyvin vahvasti ylhäältä alas eli valtiosta kuntiin päin
2000-luvulla näkyi myös vuorovaikutussuunta alhaalta ylöspäin eli kunnista valtioon päin
2020-luvulla näyttäisi korostuvan suunta kunnan sisällä: alhaalta alas ja ulkoa sisälle ja sisältä ulos

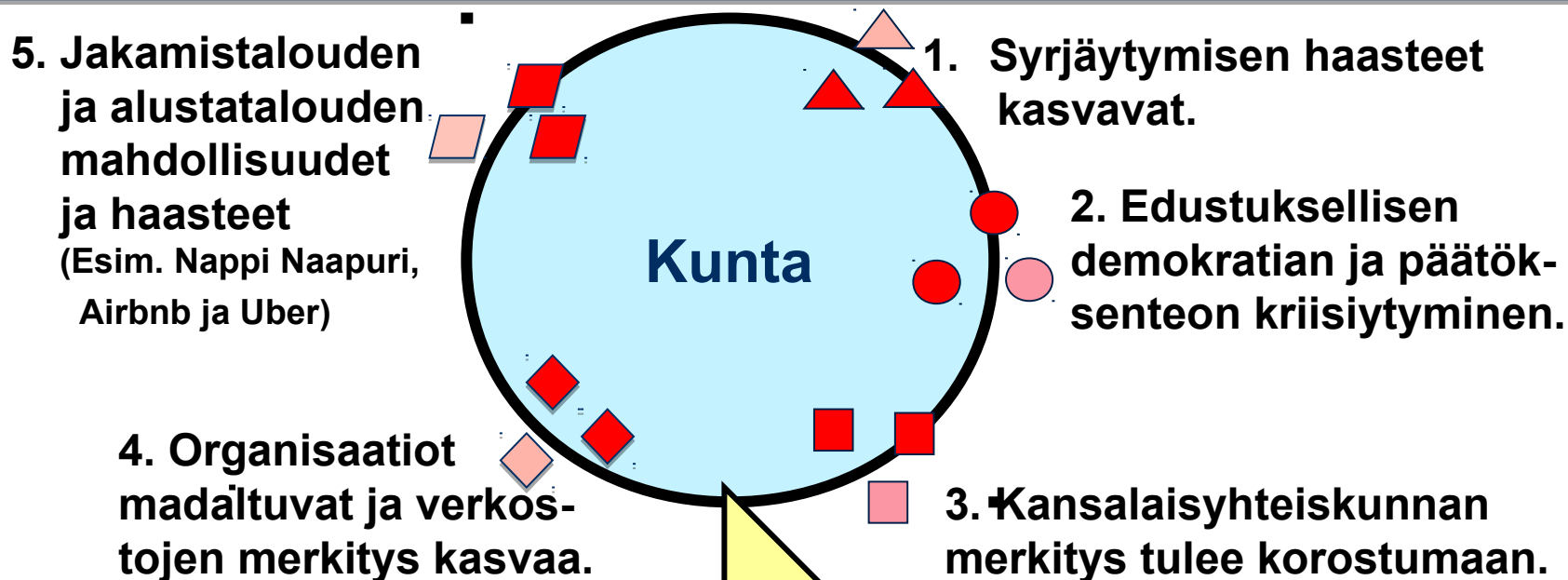
Tulevaisuuden kunnan keskeiset roolit

Arto Koski
16.5.2016

VÄITTÄMÄ 2020-luvulle: Yhä tärkeämpiä asioita tapahtuu kuntien ulkopuolella

Kuntien mahdollisuuksia:
Asukkaiden osallistaminen
Normien joustavoittaminen
Yhteisöllisyyden vahvistaminen
Kumppanuuksien rakentaminen
Verkostojen hyödyntäminen
Alustoina toimiminen
Kokeilujen edistäminen

Kiitos mielenkiinnosta!

Arto Koski
arto.koski@kuntaliitto.fi

